

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Іщенко Анни Миколаївни
на тему «ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В
КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРНОГО МЕЙНСТРИМІНГУ»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації.

Тема дослідження є надзвичайно актуальною в контексті трансформаційних змін, які відбуваються у сфері публічного управління в Україні та світі. Цифрова трансформація державного сектору є не лише технічним процесом модернізації, а й глибоким управлінським і соціальним викликом, що впливає на якість життя громадян, доступ до послуг, прозорість держави та ефективність прийняття рішень.

У цьому контексті особливої уваги набуває необхідність інтеграції гендерного підходу до цифрових реформ, адже існує ризик того, що цифровізація, проведена без урахування гендерної чутливості, може посилити наявні соціальні нерівності. Гендерний цифровий розрив, тобто нерівний доступ жінок і чоловіків до цифрових послуг, освіти та цифрових навичок, залишається актуальною проблемою не лише в країнах, що розвиваються, а й у високорозвинених країнах. Врахування гендерних чинників у процесі цифровізації публічного управління дозволяє забезпечити інклюзивність, справедливість та рівні можливості для всіх громадян незалежно від статі, віку, місця проживання чи соціального статусу.

Актуальність теми підсилюється також і тим, що Україна перебуває у фазі активного впровадження цифрових інструментів, а війна та її наслідки також актуалізують впровадження принципів безбар'єрності та інклюзивності у цифровому вимірі. Водночас практична реалізація таких підходів вимагає наукового обґрунтування, оцінки бар'єрів та ефективних механізмів впровадження змін, що і є також предметом цього дисертаційного дослідження.

Таким чином, дослідження на стику цифрового урядування та гендерної рівності відповідає сучасним викликам публічного управління, сприяє досягненню Цілей сталого розвитку та має значний потенціал впливу на розробку державної політики у сфері цифровізації та забезпечення прав людини в умовах цифрового суспільства.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Достовірність отриманих результатів забезпечується застосуванням сучасного методологічного інструментарію, міждисциплінарного підходу до

дослідження цифрової трансформації публічного управління, а також використанням кількісних і якісних соціологічних методів. Зокрема, достовірність підтверджується узгодженістю результатів із емпіричними даними, отриманими в межах соціологічного дослідження цифрових компетентностей державних службовців, а також з актуальними викликами цифровізації, міжнародною практикою та нормативно-правовими засадами гендерної рівності.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному підході до аналізу цифрової трансформації публічного управління крізь призму сталого гендерно чутливого розвитку. Вперше сформульовано та введено до наукового обігу поняття «стала гендерно чутлива цифрова трансформація публічного управління», розроблено концептуальну модель інтеграції гендерного підходу в цифрову трансформацію, що охоплює шість ключових механізмів (інституційний, правовий, економічно-фінансовий, інформаційний, світоглядно-ціннісний, соціально-культурний) та ідентифікує бар'єри й результати інтеграційних процесів.

Обґрунтованість положень дисертації підтверджується глибоким аналізом наукової літератури, нормативно-правової бази, практик державного управління, а також розробкою авторської моделі та інструментарію оцінювання цифрових компетентностей держслужбовців з урахуванням гендерної складової. Запропоновані підходи узгоджуються з принципами сталого розвитку, інклюзивності, цифрової етики та рівних можливостей, що відповідає сучасним вимогам до ефективного публічного управління у цифрову епоху.

Отже, в дисертаційній роботі поставлене наукове завдання виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувачки Іщенко Анни Миколаївни повністю відповідає проєкту Стандарту вищої освіти зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування та напрямкам досліджень відповідно до освітньої програми «Публічне управління та адміністрування».

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям цифрової трансформації публічного управління з урахуванням гендерної складової. Автором самостійно здійснено постановку наукової проблеми, обґрунтовано мету та завдання дослідження, розроблено авторську концепцію сталої гендерно чутливої цифрової трансформації, узагальнено та систематизовано теоретичні підходи, здійснено емпіричне дослідження, сформульовано наукові положення, висновки та практичні рекомендації. Одержані результати мають важливе значення для подальшого розвитку теорії та практики публічного управління в умовах цифровізації суспільства і забезпечення рівних прав і можливостей.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Іщенко Анни Миколаївни є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів

Дисертаційна робота написана українською мовою.

Виклад матеріалу в дисертаційній роботі відзначається логічною послідовністю, науковим стилем та коректним використанням загальноприйнятої термінології.

Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків. Загальний обсяг дисертації 264 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслено наукову новизну, практичне значення роботи та обґрунтовано використані методи.

У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади цифрової трансформації публічного управління, охарактеризовано поняття публічної цифрової інфраструктури та її функціонування, а також проаналізовано державну політику досягнення Цілей сталого розвитку через цифровізацію з урахуванням гендерної рівності.

У другому розділі здійснено аналіз впровадження гендерного підходу в цифрових ініціативах України, досліджено механізми реалізації принципу гендерної рівності в процесі цифрової трансформації державної служби, а також проаналізовано основні бар'єри у створенні гендерно чутливих цифрових послуг.

У третьому розділі обґрунтовано напрями цифрової трансформації публічного управління в контексті гендерного мейнстримінгу, розглянуто роль штучного інтелекту у скороченні гендерного розриву, проведено оцінку цифрових компетентностей держслужбовців з гендерної перспективи та представлено модель інтеграції гендерного підходу в цифрову трансформацію.

У висновках узагальнено основні результати дослідження, підсумовано теоретичні й практичні напрацювання, підтверджено досягнення мети дисертації та запропоновано рекомендації щодо подальшого впровадження гендерно чутливої цифрової трансформації в публічному управлінні.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертації висвітлені у 10 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 6 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України.

Також результати дисертації були апробовані на 4 наукових фахових конференціях, дві з яких відбулись закордоном. Наукові публікації здобувачки

відзначаються достатнім рівнем теоретичної обґрунтованості, актуальністю тематики та відповідністю принципам академічної доброчесності.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Під час ознайомлення з дисертаційним дослідженням Іщенко А.М. виникли наступні зауваження та побажання:

1. У контексті гендерного мейнстримінгу розглянуто лише дві статі – жінки та чоловіки, - при цьому в роботі майже не розглядається проблематика гендерного різноманіття - проблеми і перспективи ЛГБТІК+. Одноразово, на с. 127, зазначається, що «жінки, дівчата та представники ЛГБТК+ спільнот зазнають непропорційно великої кількості онлайн-загроз – таких як кіберпереслідування, харасмент, сексуалізоване насильство, поширення зображень без згоди», проте наводяться дані UN Women (2022), які не підкріплюються власними спостереженнями авторки за підсумками проведеного нею опитування, яке потенційно містить дані про цю третю групу, враховуючи широту охоплення кола респондентів.

2. У п.2.3. «Оцінка існуючих бар'єрів на шляху впровадження гендерно-чутливих цифрових державних послуг» бракує вступного абзацу про узагальнюючий опис застосованої методології проведеного соціологічного опитування і ключові контекстуальні деталі: обраний авторкою спосіб пошуку респондентів, кількість опитаних у гендерному розрізі, їх вік, досвід і посади, а також спосіб обробки та аналізу отриманих даних тощо. Також доречно було б зазначити, чи класифікується отримана вибірка даних як репрезентативна для всієї України. Крім того, було б доцільно додати опитувальник з формою згоди на проходження такого опитування в Додатки для забезпечення прозорості візуалізації процесу збору емпіричних даних.

3. Потребує уточнення, що мається на увазі під «використанням технологій штучного інтелекту (ШІ)», і якою саме авторка представляє роль ШІ в скороченні гендерних розривів. П.3.2. могло б суттєво поглибити наведення авторського бачення інтеграції гендерного підходу до використання ШІ в публічному управлінні на одному-двох прикладах, зокрема, таких, які були згадані в роботі: моніторингова діяльність та уточнення етичних протоколів використання ШІ публічними службовцями під час виконання їх службових обов'язків.

4. Рис. 3.5. «Модель інтеграції гендерного підходу в процес цифрової трансформації публічного управління» – ключова візуалізація знахідок роботи, – збагатилася б від зображення суб'єктів реалізації запропонованого підходу та зв'язків їхньої взаємодії.

Висловлені зауваження до дисертаційної роботи мають рекомендаційний характер і жодним чином не применшують наукової цінності проведеного дослідження, зокрема з огляду на масштабність зібраного та проаналізованого емпіричного матеріалу. Водночас їх урахування може сприяти покращенню представлених результатів і загальної якості викладу.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що висловлені зауваження не є суттєвими і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Іщенко Анни Миколаївни на тему «Цифрова трансформація публічного управління на засадах гендерного мейнстримінгу». Робота виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі публічного управління та адміністрування. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Іщенко Анна Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Доцентка кафедри державного управління і місцевого самоврядування ННІ державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» МОН України, кандидатка наук з державного управління, доцентка

Ольга МАТВЕЄВА

М.П.

«9» червня 2025 року

